

Rettsgrunnlaget i vannforsyningsforvaltningen

Av Øyvinn Aarflot

Øyvinn Aarflot er overlege i Helsedirektoratet.

*Innlegg på seminar i Norsk Vannforening
13. mai 1981.*

1. OVERSIKT OVER LOV-GRUNNLAGET

1. Gjeldende rett

a) Lovgivning

Sunnhetsloven av 16. mai 1860.

Sunnhetslovens § 3 trekker opp de nærmere grenser for helserådenes virksomhet i byene. Det er her blant annet uttalt:

«Kommisjonen (helserådet) skal ha sin oppmerksomhet henvendt på stedets sunnhetsforhold, og hva derpå kan ha innflytelse så som...drikkevannets beskaffenhet...».

Næringsmiddeloven av 19 mai 1933 nr. 3.

Næringsmiddelovens § 3 inneholder hjemmel for å gi bestemmelser om de krav som skal stilles til drikkevann og vann som brukes ved omsetning og tilvirkning i omsetningsøyemed av nærings- og nytelsesmidler, samt om tilsyn med anlegg og drift av vannverk. Loven inneholder for øvrig en alminnelig hjemmel for å gi forskrifter om bl.a. drikkevann.

Lovens § 4 legger tilsynet med overholdelsen av de forskrifter som blir gitt i medfør av loven til helserådene eller de personer som på deres vegne utfører tilsyn, samt politiet og tollvesenet.

Lov om samordnet næringsmiddelkontroll av 17. mars 1978 nr. 6.

Loven tar sikte på en samordning og effektivisering av gjeldende kontrollbestemmelser, herunder kontroll av drikkevann.

Lov om helsemessig beredskap av 2. desember 1955 nr. 2.

Lovens § 5 pålegger eier eller bruker av vannverk å treffe de tiltak som er nødvendig for å opprettholde drikkevannsforsyningen og for å hindre spredning av smittestoff eller andre skadelige produkter gjennom drikkevann. Tiltakene skal omfatte opplegg av reserveutstyr m.v. og opplæring av reservepersonell ved vannverkene. Departementet kan pålegge eier eller bruker av vannverk å treffe andre tiltak.

b) Forskrifter

Med hjemmel i sunnhetsloven av 16. mai 1860 og næringsmiddeloven av 19. mai 1933 er det ved *kongelig resolusjon av 28. september 1951 gitt forskrifter om drikkevann m.m. og vannforsyningsanlegg*. Forskriftene inneholder krav om at drikkevann og vann som brukes ved ervervsmessig tilvirkning eller tilberedning av næringsmidler m.v., skal være hygienisk betryggende. Vannkilden skal være sikret så godt som mulig mot bakteriell forurensning og mot tilsig av skadelige stoffer. Om nødvendig må vannet være rensat

på betryggende måte etter helserådets nærmere bestemmelser. Departementet kan gi nærmere bestemmelser om krav til vannets fysikalske og kjemiske beskaffenhet og bakterielle renhet, samt bestemme hvilke metoder som skal nyttes ved undersøkelse av vann.

Sosialdepartementet ved Statens Institutt for Folkehelse har utarbeidet en orientering om beskyttelsestiltak for overflatevann-forekomster. Videre er utarbeidet visse kvalitetskrav til drikkevann. Disse vil bli nyttet av Statens Institutt for Folkehelse i instituttets arbeid. Det pekes her på at etter forskriftene om drikkevann må anlegg (vannverk), som forsyner mer enn 1000 mennesker, anmeldes til og være godkjent av Statens Institutt for Folkehelse. Mindre anlegg m.v. må anmeldes til og være godkjent av helserådet..

Med hjemmel i næringsmiddeloven er det ved *kongelig resolusjon av 21. januar 1972 gitt forskrifter om omsetning av drikkevann*. Vannforekomst som skal nyttes til slikt formål må være godkjent av Statens Institutt for Folkehelse, og helsedirektøren fastsetter de krav som skal stilles til vannets mikrobiologiske og fysikals-kjemiske beskaffenhet. Helsedirektøren har fastsatt slike krav.

Etter § 12 nr. 13.3 i Forskrifter om kostholdet på norske skip, fastsatt av Sjøfartsdirektoratet 17. desember 1973, er det tillagt Helsedirektoratet å godkjenne rensemetode for rensing av drikkevann.

Med hjemmel i § 3 i lov av 21. juni 1963 nr. 12 om utforskning og utnyttelse av undersjøiske naturforekomster, jfr. sikkerhetsforskrifter for produksjon m.v. av undersjøiske petroleumforekomster

gitt ved kongelig resolusjon av 9. juli 1976, er det ved *kongelig resolusjon av 25. november 1977 gitt forskrifter om hygieniske forhold, medisinsk utstyr og legemidler m.v. på anlegg for produksjon m.v. av undersjøiske petroleumforekomster*. I § 5 er gitt nærmere bestemmelser om drikkevann, herunder anlegget. Etter § 26 kan Sosialdepartementet gi utfyllende forskrifter. Slike *utfyllende forskrifter* om krav til drikkevannsanlegg, med retningslinjer for desinfeksjon, er gitt av *Sosialdepartementet 23. oktober 1978*.

Med hjemmel i næringsmiddeloven av 19. mai 1933 er det ved *kongelig resolusjon av 3. mai 1935* (med senere endringer) gitt *Alminnelige forskrifter om tilvirkning og omsetning av næringsmidler*. Disse forskrifter omfatter «enhver drikkevare», herunder da også drikkevann.

c) *Forvaltningspraksis (planlagte reformer)*

— Helsedirektoratet tar sikte på å innføre en positivliste over godkjente stoffer som tilsettes drikkevann med surhetsgrad, utfelling og ionebytting sikte på desinfeksjon, regulering av m.v. Helsedirektoratets sakkyndige utvalg for tilsetningsstoffer vil i fremtiden også behandle og gi råd om tilsetningsstoffer til drikkevann. Sekretariatsoppgavene for utvalget for så vidt angår tilsetningsstoffer til drikkevann tenkes lagt til Statens Institutt for Folkehelse.

— På bakgrunn av erfaringer med nåværende ordning for apparater som søkes godkjent for rensing og desinfisering av drikkevann i henhold til utfyllende forskrifter om krav til drikkevannsanlegg på anlegg for pro-

duksjon m.v. av undersjøiske petroleumsforekomster, gitt av Sosialdepartementet 23. oktober 1978, jfr. bl.a. punkt 3 i retningslinjer for desinfeksjon av drikkevann til nevnte forskrifter, og til forskrifter om kostholdet på norske skip, fastsatt av Sjøfartsdirektoratet 17. desember 1973, jfr. bl.a. § 12, punkt 13.3 i nevnte forskrifter, finner Helsedirektoratet det ønskelig å innføre en mer hensiktsmessig ordning i fremtiden.

Ordnningen som bør omfatte apparater for rensing og desinfisering av drikkevann på skip, faste installasjoner til havs og eventuelt andre apparater som ikke berøres av forskrifter om drikkevann m.m. og vannforsyningsanlegg, tenkes bygd på følgende prinsipper:

1. Sosialdepartementet fastsetter krav til drikkevannsbehandling.
2. Sosialdepartementet utpeker et antall laboratorier som kan bedømme hvorvidt apparater som skal omsettes eller benyttes, oppfyller fastsatte krav til drikkevannsbehandling.
3. Apparater som etter vurdering av utpekt laboratorium er funnet å oppfylle fastsatte krav, tillates omsatt og benyttet uten særskilt godkjenning av helsemyndighetene.

— Det arbeides med et opplegg for desentralisert kontroll med drikkevann. Det er på det nåværende tidspunkt ikke funnet hensiktsmessig å innføre en formell godkjenningsordning for laboratorier til å utføre drikkevannsanalyser. For å delta i kontrollopplegget som planlegges, forutsettes det at laboratoriene inngår i ringtester, innberetter til Statens Institutt for Folkehelse i samsvar med rapporteringssystem og for øvrig oppfyller vilkår som måtte bli fastsatt. Laboratoriene som omfattes av opplegget, bør være de samme som er knyttet til helserådenes næringsmiddelkontroll.

2. Reformen av gjeldende rett.

Når det gjelder spørsmålet om reformer av gjeldende rett, finner Sosialdepartementet ikke grunn til å ta stilling til dette før spørsmålet om juridiske virkemidler er blitt nærmere vurdert i forbindelse med arbeidet med stortingsmeldingen om vannforsyning. Sunnhetsloven og lov om tilsyn med næringsmidler m.v. av 19. mai 1933 gir i dag tilstrekkelig hjemmel for nødvendige bestemmelser med sikte på å sikre tilstrekkelig og hygienisk betryggende drikkevann. Et annet spørsmål er imidlertid å revidere gjeldende bestemmelser, gitt med hjemmel i lov, og å utferdige nye forskrifter og retningslinjer m.v. på dette området.